

УДК 343.575

Денис Стригун,

здобувач кафедри криміналістики

Київського національного університету внутрішніх справ,

старший лейтенант міліції

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ*

В статті розглядаються способи контрабандного перевезення наркотичних засобів, головні шляхи переміщення їх територією України, умовні регіони митного контролю, наголошується на постійному вдосконаленні способів і методів контрабанди наркотичних засобів, і, як наслідок, різке збільшення кількості осіб, які незаконно переміщують і вживають наркотичні засоби.

Ключові слова: контрабанда наркотичних засобів, митний контроль, психотропні речовини, переміщення через митний кордон, захист, протидія, розповсюдження, вдосконалення, вживання наркотичних засобів, способи контрабанди.

Наркоманія й наркобізнес утворюють одну з основних транснаціональних проблем сучасного суспільства. Нелегальний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в Україні набуває дедалі значніших масштабів, стає досить серйозним соціальним чинником, який негативно впливає на стан здоров'я і добробут людей, розвиток суспільства загалом. Різко збільшується й кількість контрабанди наркотичних засобів та психотропних речовин.

Дослідженню різних аспектів протидії контрабанді присвячені роботи: О. Я. Баєва, Р. С. Белкіна, І. Є. Биховського, В. С. Бурданової, М. Б. Вандера, В. В. Вандишева, О. М. Васильєва, В. Ю. Владимиrowa, І. О. Возгріна, В. К. Гавло, Ю. П. Гармаєва, Л. Я. Драпкіна, С. І. Захарєва, Є. П. Іщенко, О. Н. Колесніченка, К. С. Кузьмініх, О. М. Ларіна, Г. М. Мереукова, В. О. Образцова, І. Ф. Пантелєєва, О. Р. Ратінова, Є. Р. Россінської, В. І. Рохліна, М. О. Селіванова, В. Г. Танасевича, О. Г. Філіппова, М. Г. Шурухнова та інших учених.

Разом із тим, монографічні дослідження з питань розкриття та розслідування контрабанди наркотичних засобів на сучасному етапі потребують подальшого їх дослідження. Наявні рекомендації з розслідування досліджуваних засобів не вра-

ховують останніх змін законодавства й сучасний характер даного злочину. Адже наразі ми спостерігаємо тенденцію підвищення інтелектуального рівня та винахідливості контрабандистів наркотичних засобів, які постійно удосконалюють, змінюють методи, спрямованість своєї злочинної діяльності.

Враховуючи складну обстановку щодо незаконного обігу наркотичних засобів вважаємо одним з першочергових завдань у діяльності правоохоронних органів України активізацію роботи щодо виявлення контрабанди наркотичних засобів, злочинних наркоугруповань, перекриття каналів незаконного транспортування наркотичних засобів через митний кордон України. У зв'язку з цим, перш за все, вважаємо за доцільне розглянути сучасні шляхи переміщення наркотичних засобів територією України.

1. Міжнародне залізничне сполучення — один із головних шляхів переміщення наркотичних засобів територією України. Це підтверджується тим, що працівники митниць виявляють наркотичні засоби здебільшого під час здійснення митного контролю пасажирських потягів.

Так, наркоділки для транзитного перевезення наркотичних засобів, наприклад з Республіки Молдова до Російської Федерації, використовують потяги, що сліду-

* Рекомендовано до друку кафедрою криміналістики Київського національного університету внутрішніх справ.

ють у напрямку до Москви та Санкт-Петербурга, а для вивезення наркотичних засобів місцевого виробництва до Російської Федерації використовують потяги північно-східного напрямку.

Російськими наркоділками використовується територія України для транзитного перевезення «важких» наркотиків до Західної Європи, які останнім часом, маючи на меті уникнення кримінальної відповідальності, переважно використовують так званий безгосподарчий метод перевезення наркотиків у залізничному транспорті. При цьому використовують технологічні порожнини, рундуки для вугілля, міжстельовий простір над вбіральними та тамбурами вагонів, рундуки під сидіннями, радіатори опалення, «третій поверх» полиць, сміттєзбірники, люки над електрощитами, акумуляторні ящики, ніші для котлів опалення та умивальників, вентиляційні люки тощо.

2. Міжнародні автомобільні перевезення, що здійснюються транзитом через територію України з Ірану, Афганістану, Туреччини, Болгарії, Румунії до країн Західної Європи, з використанням для перевезення наркотичних засобів особливостей конструкцій транспортних засобів, а також спеціально обладнаних схованок.

3. Морські та контейнерні перевезення, які здійснюються транзитом через територію кількох країн з метою приховання фактичної країни відправника.

Аналіз стану боротьби митних органів України з контрабандою наркотичних засобів свідчить про наявність чотирьох умовних регіонів митного кордону України, які мають свої характерні ознаки щодо незаконного переміщення наркотичних засобів через кордон України.

— *Східний регіон* (кордон з Російською Федерацією) — тут пролягають шляхи переміщення товарів та предметів із країн Середньої Азії та Кавказу, які історично вирощують та споживають наркотичні засоби рослинного походження. Наразі у деяких із цих країн відбуваються збройні конфлікти, які сприяють незаконному обігу наркотичних засобів. Також через російсько-український кордон переміщують «важкі» наркотики, які слідує до країн Західної Європи.

— *Північний регіон* (кордон з Республікою Білорусь). Ця ділянка кордону має вихід через територію Республіки Білорусь до Росії та країн Балтії. Використання наркоділками для транзиту терито-

рії Республіки Білорусь пов'язане з тим, що між Республікою Білорусь та Російською Федерацією відсутній митний контроль. Переважно в цьому напрямку переміщують наркотичну сировину, яка в країнах Балтії має великий попит. У зазначених регіонах також існують численні підпільні нарколабораторії, де наркосировину переробляють та переміщують до країн Західної Європи.

— *Причорноморське узбережжя* пов'язане з поживавленим судноплавлем та з вигідним з точки зору наркомафії географічним положенням — близькістю до Туреччини, яка є головною ланкою «Балканського шляху». При цьому наркотичні засоби незаконно переміщують транзитом через територію України до країн Західної Європи. Головне переміщення товарів та предметів у цьому регіоні відбувається морським транспортом.

— *Західний регіон* — на цій ділянці митного кордону є вихід до Республіки Молдова та країн Східної Європи. У Республіці Молдова наявна наркотична сировинна база — посівами маку займається практично більшість жителів сільських районів. Це сприяє масовому ввезенню на територію України наркотичної сировини для подальшого транзиту її до Росії. Одночасно митний кордон України з країнами Східної Європи та Республікою Молдова використовується для транзитного переміщення наркотичних засобів, які незаконно ввозяться через східний та причорноморський регіони для подальшого транспортування до країн Західної Європи*.

Причини активізації контрабанди наркотичних засобів ми вбачаємо у тому, що:

а) контрабандою наркотиків стали займатися більш досвідчені правопорушники, які з року в рік набувають злочинного досвіду, навчаючись на своїх помилках та помилках своїх знайомих, отримують юридичні консультації з метою уникнення кримінальної відповідальності за свої злочини. Для цього вони намагаються провозити наркосировину окремо від речей, не залишаючи слідів;

б) наркоділки змінюють маршрути контрабанди наркотичних засобів у зв'язку із затриманнями і вилученнями наркотичних засобів у виявлених маршрутах;

в) значно впливає на ефективність виявлення предметів контрабанди низька технічна забезпеченість митних постів, підрозділів по боротьбі з контрабандою

* Расследование контрабанды : практ. пособ. — М., 1999. — С. 37.

наркотичних засобів спеціальними засобами пошуку, особливо в літньо-осінній період, коли великим потоком перевозиться сільськогосподарська продукція;

г) контрабандисти не шкодують коштів для виготовлення спеціальних схованок, одягу для перевезення предметів контрабанди через митні пости, а також поза митним контролем;

г) важливою проблемою в боротьбі з контрабандою наркотичних засобів залишається питання отримання митниціями від правоохоронних органів інформації щодо осіб та злочинних груп, які займаються контрабандою наркотичних засобів чи готуються до такої діяльності.

Прогноз ситуації з незаконним обігом наркотичних засобів в Україні в перспективі неблагополучний. За оцінками експертів, у 2009—2010 рр. контрабанда наркотичних засобів на територію України та сусідніх держав не зменшиться. Більше того, соціальна нестабільність та економічні труднощі можуть не тільки активізувати злочинну діяльність наркоконтрабандистів, а й сприяти втягненню в незаконну торгівлю та контрабанду наркотичними засобами малозабезпечених прошарків населення, в першу чергу, молодь. Як бачимо, необхідно очікувати також активізації контрабанди наркотичних засобів, збільшення її обсягів та розширення географії.

Беручи до уваги велику потребу в захисті суспільства, здоров'я та інтересів громадян від впливу наркотичних засобів, протидія цьому процесу повинна здійснюватися в таких напрямках:

— повна реалізація заходів, передбачених Національною програмою протидії зловживанню наркотиками та їх незаконному обігу та завдань, що впливають з ратифікованих Україною Конвенцій Організації Об'єднаних Націй (ООН), зокрема тих, які пов'язані з удосконаленням внутрішнього законодавства;

— використання зв'язків з Інтерполом для обміну інформацією та координації взаємодії з зарубіжними колегами;

— розвиток співпраці з ООН та іншими міжнародними організаціями, що займаються даною проблемою;

— підготовка персоналу митниць, прикордонних пунктів, органів внутрішніх справ, навчання його сучасним методам виявлення наркотичних засобів, технічне забезпечення обладнанням, здатним виявити наркотичні речовини;

— оперативне перекриття каналів незаконного переміщення наркотиків і сировини, посилення оперативних позицій у чорноморських портах, міжнародних аеропортах, залізничних та автомобільних комунікаціях, посилення роботи правоохоронних органів України з іноземними громадянами, які перебувають на території нашої держави, особливо вихідців з Афганістану, Пакистану, Ірану, Туреччини, Нігерії, кавказького регіону Росії, розгляд проблеми незаконного обігу наркотичних засобів на засіданні Координаційного комітету по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів та корупцією при Президентів України.

Стригун Денис. Проблемы противодействия контрабанде наркотических средств и пути их решения.

В статье рассматриваются способы контрабандной перевозки наркотических средств, главные пути перемещения их по территории Украины, условные регионы таможенного контроля, акцентируется внимание на постоянном совершенствовании способов и методов контрабанды наркотических средств, и, как следствие, резкое увеличение количества лиц, которые незаконно перемещают и употребляют наркотические средства.

Ключевые слова: контрабанда наркотических средств, таможенный контроль, психотропные вещества, перемещение через таможенную границу, защита, противодействие, распространение, совершенствование, употребление наркотических средств, способы контрабанды.

Strigyn Denis. The problems of counteraction against smuggling drugs and their solutions. *The article discusses ways of smuggling drugs, the main way of moving them on the territory of Ukraine, conditional regions of customs control, focuses on continuous improvement techniques and methods of smuggling narcotics, and as a consequence of the sharp increase in the number of persons who illegally move and consume drugs.*

Key words: smuggling drugs, customs, psychotropic substances, the movement across the customs border, protection, opposition, distribution, improvement, use drugs, method of smuggling.